

Ilustrația copertei: Walter Riess

Designul copertei: Andreea Apostol

Textul este reprodus după volumul Barbu Delavrancea,
APUS DE SOARE, ediția a II-a, București, 1912.

Toate drepturile asupra acestei ediții
apartin Editurii CORINT EDUCAȚIONAL,
parte componentă a GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN 978-606-8668-49-9

C L A S I C I R O M Â N I

Barbu Delavrancea

APUS DE SOARE (1503-1504)

— dramă în IV acte —

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DELAVRANCEA, BARBU ȘTEFĂNESCU

Apus de soare / Barbu Delavrancea. - București:
Corint Educațional, 2014
ISBN 978-606-8668-49-9

821.135.1-2

În stânga, o aripă a castelului din Suceava, cu fereastră cu grătii de fer, sfârșindu-se cu o terasă puse pe tălpi de peatră. O ușă dă pe terasă. Mai departe se vede turnul castelului. În dreapta, o poartă. Ceva mai în fund, un puț cu două roate și cu un colac de peatră. O albie cu apă de nălbit. Lângă puț, o salcie pletoasă. Ograda domnească, cu arbori și copaci bătrâni, înconjurate cu ziduri vechi. Jeturi, scobite în peatră, la umbra copacilor. În fund, o parte din orașul Suceava și valea râului Suceava șerpuiind dinspre munte. E o zi de toamnă.

Vântul suflă. Frunzele cad.

SCENA I

IRINA, REVECA, BĂLAȘA, ILINCA, ILEANA, DOMNICA, ANCUTĂ, OLEANĂ, FIRĂ, LISANDRA, JOIȚA, HERA, NEAGĂ, STĂNIȘOARA, OANA, DOCHIA și TUGULEA MOGHILĂ.

(La ridicarea cortinii toate lucrează.)

IRINA: Cum, cum?

FIRA: Ei, aşa... Zic, se duse, se duse, până dete d-un balaur...

JOIȚA: Mai încet, Hera. Dai peste țeavă... De un ce, Zamfiro?...

Si tu, Lisandra, bate mai domol... Na! iar ai încurcat firele...

LISANDRA: De un balaur... Stați... A sărit tindechia*.

ILEANA: Cu gândul la Orhei. D-a mai sări o dată, să știi că rămâi,
ca mine, fată bătrână.

REVECA: Ba ca mine...

IRINA: Ba ca mine...

BĂLAŞA: Ca voi... ca noi...

ILINCA: Dumnezeu să tie pe pârcălabul Alexa din Orhei.

NEAGA: Lasă focului basmul. La noapte. Vântul se umflă.
Frunzele cad. Va fi numă bine: noapte, vijelie, basm, și eu
să mă ghemuiesc lângă dada Irina.

(*Saud toaca și clopotile.*)

REVECA: Mamă Dochio, e vremea la toacă. Adu bostanul fier și
fagurii de miere și ulciorul cu apă rece.

DOCHIA: S-aducă mama, bunica maichii.

IRINA (*către Țugulea*): Și tu? Ce stai ca un țap logodit?... Ești
mândru... Ai sabie... și ce-ai să faci cu ea?

ȚUGULEA (*face cu mâna ca și cum ar tăia*): Să...

IRINA: Măăăă...

ȚUGULEA: Hî-hî...

IRINA: Când?...

ȚUGULEA: Iacă ș-acuma...

IRINA: O! bătu-te-ar potca**! (*Îl mângrăie.*) S-ajuți mamii Dochii.
Dar, vezi, ține-ți firea, nu-ți pune mintea cu bostanul.
(*Fetele râd.*)

ȚUGULEA: Apoi... dă... maică, maică! (*Iese.*)

* Bucată de lemn la războiul de țesut.

** Necazul.

SCENA II

(Cele de sus, afară de ȚUGULEA și DOCHIA.)

LISANDRA: Am țesut bine, dadă Reveca?

REVECA: Nu bate într-o parte. Apucă spata drept de mijloc.

ANCUȚA: Dar eu?

REVECA: Mai bine... Nu strânge cărligele... Așa... mânele-n
voie... ca și cum te-ai juca.

DOMNICA: Verdele ăsta, or ăsta, dadă Reveca?

REVECA: Privește firea... Aci, școala și învățătura. Primăvara
toate sunt proaspete, dar nu depline, vara toate coapte și
vii, toamna toate pălesc, prind un fel de rugină, se înve-
chesc... și nimic murdar... Da, bine...

STĂNIȘOARA: Uf! Doamne, Doamne!

REVECA: Ce, moțato? Ți s-a urât? Binișor. Gherghelul e de
răbdare.

JOIȚA: Iacă și barba părintelui Ivașcu din Hotin...

IRINA: Ba părul tău de oaie creață.

HERA: Am isprăvit. Nu mai am țevi.

BĂLAŞA: Da, dar pe dinafară cine-a dat?

HERA: Numai la două. Le desfac și le fac.

OLEANA: E bine, Reveca?

REVECA: A! o minune! Ai zice că de când te-ai născut ții furca-n
brâu. Da... da... Inul curge din caier pe fus ca un fir de păr.
Nicio gâlcă. Deștele tale mulg caierul, și caierul se topește,
și fusul zbârnâie și plutește parc-ar avea aripi. O! ciută
zglobie, tu ai să ții casa c-un fus... Dar tu, Oană, ce ispravă
mi-ai făcut?

OANA: Mai am puținel și le nălbesc. Prea multe. Și nu mă plâng
că sunt prea multe, dar pentru că sunt multe mă pui pe
gânduri...

REVECA: Mă băiete — că porti părul bălan ca plăieșii — ce spui? Ce gânduri?

OANA: Nu vedeți ce de fășii? Și încă trei cămăși de în, dale doamnei, să le rup pentru slăvitul domn ăl mare...

ILINCA: Fa Oană, tie ţi-e lene.

OANA: Ba...

BĂLAŞA: Fa Oană, tie ţi-e foame.

OANA: Ba...

BĂLAŞA: Fa Oană, pe tine te ţine degeaba la curte.

OANA: Dă...

IRINA: Fa Onișor, cin' ţi-a dat ţie betele astea de argint?

OANA: Slăvitul.

REVECA: Dați pace fetei... Ce e, Oană, cu gândurile tale?

OANA: Ce să fie?... Prea multe fășii... Prea multe...

REVECA: Nu-i trebuie? De ce te plângi?

OANA: Da... îi trebuie... Dar de ce aşa de multe?... Și buna doamnă, când mi le-a dat, mi-a zis: „Până diseară să le faci... Și mai lungi, Oană, mai lungi”. Și-a oftat. Și, plecând, am văzut-o făcându-și cruce.

TOATE: Făcându-și cruce?

OANA: Da... Mie îmi miroase a război...

TOATE: A!

ILINCA: Război... că de mult nu fusese... Aproape de doi ani... Și se-mplinesc douăzeci de ani de când pârcălabii Gherman — bietul tata — și Oană, tovarășul lui, picară din turnul Cetății-Albe... Și-a zis Oană lui Gherman: „Scapă tu!”... Și-a răspuns Gherman lui Oană: „Ba, tu!”... Și s-au grijat amândoi, și și-au iertat păcatele unul altuia... Și-a zis Oană lui Gherman: „Ție-l Dumnezeu pe Ștefan!”... Și-a zis Gherman lui Oană: „Amin!”... S-au pierit ei cu toții ai lor...

IRINA: Sunt douăzeci și șapte de ani încheiați de când pieri floarea Moldovei la Războieni. Trosnea cetatea ridicată-n pripă de slăvitul nostru voievod.... Flăcările se-nălțau până

la cer... Si el țipa: „Nu vă lăsați!”... Si pârcălabul Dajbog, bietul tata, i-a zis: „Nu ne-om lăsa, dar du-te”... Si comisul Huru, si postelnicul Hrâncu îl târâră afară din luptă, rupându-i vestimentele de pe el, si i-au zis: „Du-te, că Moldova nu piere, d-om pieri noi”... Si s-au stins si Hrâncu, si Huru, si Dajbog, cu toții boierii mari si mici, bătrâni si tineri, până la unul, că Mohamed, văzându-i, a șoptit lăcrămând: „Oh, țara aceasta nu va fi a mea!”... Si sfântul s-a dus sa-adunat plăiesii, si-a adulmecat pe Mohamed lovindu-l de dinapoi si din lături până l-a trecut Dunărea... Si-a pus peatru săpată unde a stat bătălia, mărturisind lumiei: „Aici, eu am fost frânt, să cunoască si să știe toată suflarea din țară că a fost cu voința lui Dumnezeu ca să mă pedepsească pentru păcatele mele, si lăudat să fie numele lui în veacul vecilor”.

TOATE: Amin!

REVECA: În patruzeci si sease de ani, treizeci si trei de bătălii, două fără izbândă si treizeci si una de biruini! El să trăiască, si Moldovei i-e bine!

ILEANA: Va trăi cât Matusalem, stiu eu...

DOMNICA: Si eu...

LISANDRA: Si eu...

JOIȚA: Si eu...

HERA: E înzăoat!

NEAGA: Când s-a născut, l-a scăldat în sânge de șerpoaică...

IRINA: Si de vultur... Să se strecoare si să se înalțe...

SCENA III

DOCHIA aduce, p-un cărpător*, bostanul spart în bucăți. Ies aburi. ȚUGULEA, pe două tăvi de argint, faguri de miere, pere și struguri. OANA se duce cu un vraf de fășii la puț și le-ăsaază în albie.

ȚUGULEA: Loc, loc... struguri mascați... parcă ar fi lacrămi... și faguri cu miroș de sulcină... și pere ca...

REVECA: Cum?

ȚUGULEA: Iacă o vorbă.

REVECA: De unde știi?... Șterge-te la nas... Uf! și ai și sabie... Multe urzici ai tăiat...

ȚUGULEA: Sunt moldovean... Țugulea al lui Moghilă... Să nu râzi de mine... Măria-sa doamna m-a pus să-nvăț slujbă dom-nească... Pân' la sabie...

REVECA: Sât!... Vine...

SCENA IV

ȘTEFAN vine de la dreapta din ograda. Mustătile și părul, aproape albe. C-o mâna ține pe doamna MARIA, cu alta o sabie dreaptă cu mânerul cruce. La câțiva pași, câțiva curteni și aprozi în haine împodobite.

ȘTEFAN: Ce e tacerea aceasta, fetelor? Parcă sunteți pui de găină când trece uleul... Parcă sunteți un stol de vrăbii încremenite în stuhița din iazuri când aude chiotul... Parcă

* Fund de lemn.

sunteți niște flori de luncă când n-adie vântul... Smerite? Mie nu-mi plac oamenii smeriți... Veniți să vă blagoslovesc. (Fetele se apropiie sfioase.) Împrejurul meu... aşa... aşa... ca ierburile crude de pe bâtrânu turn al Sucevei... Da... da... sărută mai bine, nu te sfii, Ilinco... mai bine, fata pârcălabului Dajbog... Da... da... pe rând... Ileană, erai mică când pieri Hrâncu... Si tu, Oleană, ai să vezi pe tat-tău Duma. (Toate sărută mâna domnului. ȚUGULEA nu se mișcă, încremenit.) Dar tu? Tu ești stană de peatră? Ai sabie? A? Bine. Din moșoroi, Moghilă. (Vede pe OANA înlemnită cu fășiiile în mâini.) Dar tu? Băbătie! Ce speli? Știi tu pentru cine nălbești?

OANA: Da...

ȘTEFAN: Pentru cine?

OANA: Pentru preaslăvitul nostru stăpân...

ȘTEFAN: Pentru preaslăvitul nostru stăpân... Pentru osul lui! De câte ori îmi înfășor pulpa dreaptă zic doamnei: „Oana, piciorul meu. Piciorul meu, vrednic ca Oana”. (Scapă sabia într-adins) Oană... (OANA ridică sabia, i-o dă și dă să-i sărute mâna, dar n-o ajunge.) Să mă cobor la tine, or să te-nalță la mine? Privește drept în dreptul ochilor mei. A! tu plângi, Oană? Și de ce? Aide... vino încoace... bâtrâna mea prietenă. Pe creștetul tău să cază sărutatul voievodului ca ploaia peste holdele verzi. (O sărută în creștet.) Destul ați lucrat. (Face semn să se ducă. Fetele se duc binișor și în ordine.) Apune soarele pe după trâmbele fumurii. Să lucrăm și noi. (Se uită lung după ele, mai ales după OANA.)

DOAMNA MARIA: Seamănă cu măria-ta... Ca două picături de apă...

ȘTEFAN: Una care pică acum și alta care a picat odinioară... Abur... risipit... Pe una o văz... pe cealaltă...